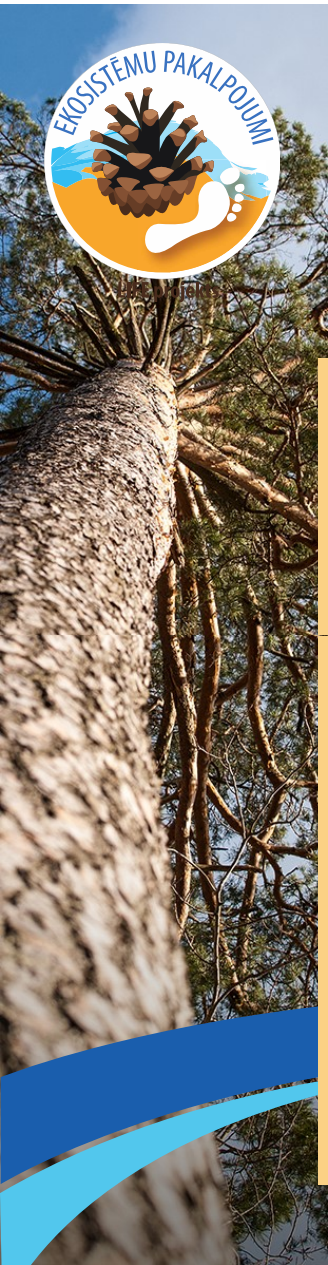

Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai, attīstības plānošanai un ĪADT dabas plānu izstrādei

Inga Hoņavko
Projekta LIFE EcosystemServices vadītāja
LIFE13 ENV/LV/000839

Rīga, 26.04.2019.

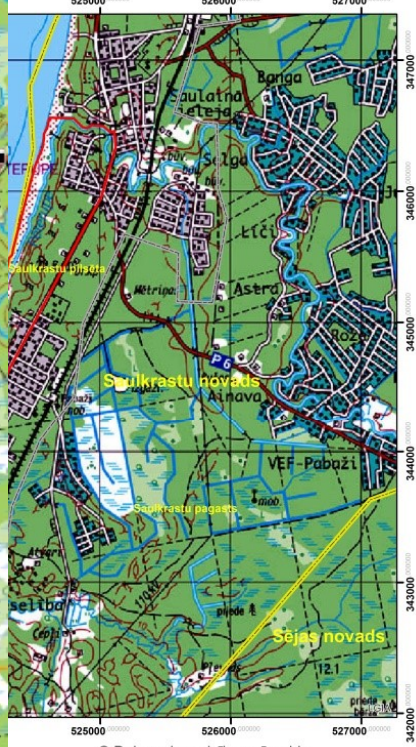
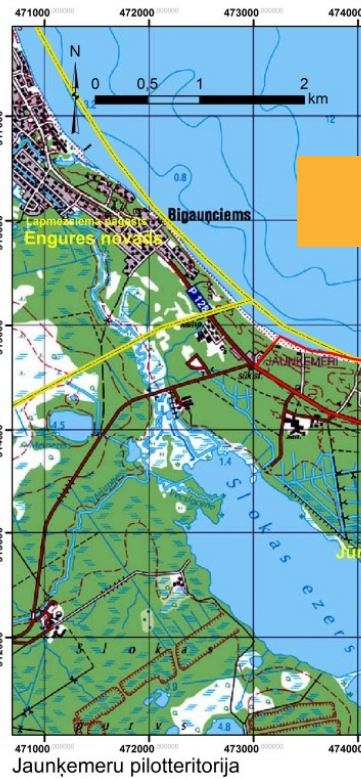
Projekta mērķis un uzdevumi

Veicināt uz ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējumu balstītu teritoriju plānošanu

- **Pielāgot starptautisko pieredzi un praksi** ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanai Latvijas situācijai un apstākļiem, izstrādājot attiecīgu **metodoloģiju** un to **testēt** divās pilotteritorijās;
- Novērtējuma **rezultātus izmantot** ar pilotteritorijām saistīto **dabas aizsardzības plānu** un teritorijas **attīstības plānu atjaunošanā/aktualizēšanā**;
- Izstrādāt **rekomendācijas** telpiskās plānošanas procesos iesaistītām **institūcijām**;
- Informēt un izglītēt sabiedrību, vairojot izpratni par ekosistēmu sniegto pakalpojumu nozīmīgumu un popularizēt uz ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas pieejas balstītu teritoriju plānošanu.

Projekta teritorijas Latvijas piekrastē – Jaunķemeros un Saulkrastos

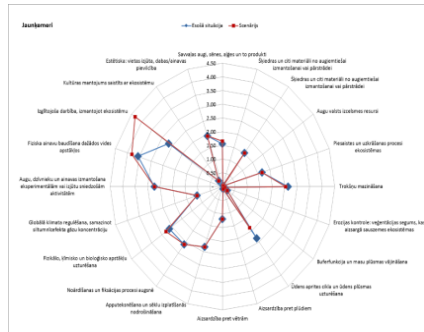

- © Dabas aizsardzības pārvalde
 © Latvijas ģeotelpiskās informācijas aģentūra
- Apzīmējumi**
- Pilotteritorija
  - Novadu un valsts nozīmes pilsētu robežas
  - Pagastu un pilsētu robežas

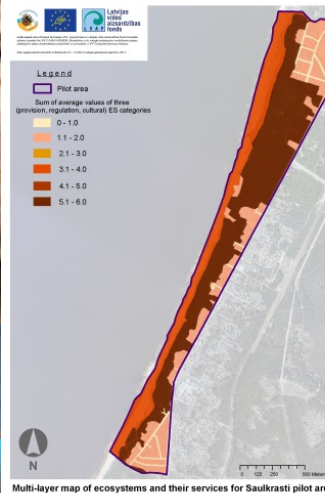
LIFE13 ENV/LV/000839 projekts LIFE Ekosistēmu pakalpojumi/ LIFE Ecosystem Services

Ekosistēmu pakalpojumu vērtēšana

Specifika	Plānotā	Reālā	Indikators	Jaunkemeri	Saulkrasti
1. Aizsargāt un atjaunot dabiskās ekosistēmas	1.1. Aizsargāt dabiskās ekosistēmas	1.1.1. Aizsargāt dabiskās ekosistēmas	1.1.1.1. Aizsargāt dabiskās ekosistēmas	0	0
2. Paaugstināt cilvēku dzīvības kvalitāti	2.1. Paaugstināt cilvēku dzīvības kvalitāti	2.1.1. Paaugstināt cilvēku dzīvības kvalitāti	2.1.1.1. Paaugstināt cilvēku dzīvības kvalitāti	0	0
3. Paaugstināt lauksaimniecības produkcijas daudzumu	3.1. Paaugstināt lauksaimniecības produkcijas daudzumu	3.1.1. Paaugstināt lauksaimniecības produkcijas daudzumu	3.1.1.1. Paaugstināt lauksaimniecības produkcijas daudzumu	0	0

- I - EP nodrošinājuma potenciāla kartēšana un novērtēšana
  - pamatkartes izstrāde EP novērtēšanai;
  - piekrastes EP atlase, izmantojot Kopējo Starptautisko EP Klasifikatoru (CICES);
  - novērtēšanas indikatoru izvēle un novērtēšanas skalas izstrāde;
  - EP novērtējums salīdzinošā skalā 0-5;
- II - EP nodrošinājuma ekonomiskā novērtēšana
  - ekonomiskās vērtēšanas "rīka" izstrāde;
  - vērtības monetārā izteiksmē izteikšana katram EP – sekundārie dati, izmantojot TEEB datu bāzi un primārie dati, kas iegūti socioloģiskajā aptaujā pilotteritorijās;
- III – Attīstības scenāriju novērtēšana
  - izmaiņas EP nodrošinājumā;
- IV – Saulkrastu pilotteritorijas attīstības iespēju izvērtējums
  - Izmaiņu ietekme uz monetārajām vērtībām;
  - telpiskā izpēte – problemātiskās vietas;
  - telpiskās attīstības un mobilitātes principi, kas mazina riskus;

3.3.tabula. Jaunkemeri un Saulkrastu pilotteritorijas ekosistēmu pakalpojumu monetāro vērtību, iegūto ar sekundāro datu ieguves metodēm, kopsavilkums (EUR/gadā 2015.gada cenās)

Pilotteritorija	Jaunkemeri		Saulkrasti	
	EUR/gadā	EUR/ha/gadā	EUR/gadā	EUR/ha/gadā
Pilotteritorijas kopējā platība	93,6 ha		132,85 ha	
Ekosistēmu pakalpojumi	392045,2	4194,9	494391,0	3721,4
Nodrošinājuma pakalpojumi				
Savvaļas augi, sēnes, alģes un to produkti: A1	163082,4	1742,3	182139,6	1371,0
Savvaļas zivis (upes): A2	0,0	0,0	153,4	1,2
Špades un citi materiāli no augiem, alģēm un dzīvniekiem tiešai izmantošanai vai pārstrādei: A3	11623,9	124,2	109730,0	826,0
Špades un citi materiāli no augiem, alģēm un dzīvniekiem tiešai izmantošanai vai pārstrādei: A4	216600,0	2314,1	189750,0	1428,3
Augu valsts izcelsmes resursi: A5	1338,9	14,3	12624,0	95,0
Regulējošie pakalpojumi	2268128,8	24232,1	2332691,6	17558,8
Piesaites un uzkrāšanas procesi ekosistēmās: B1	5138,9	54,9	5124,6	38,6
Piesārņojuma atšūdināšana ekosistēmās: B2	0,0	0,0	18238,9	137,3
Troksņu mazināšana: B3	1307752,1	13971,7	1120013,7	8430,7
Erozijas kontrolē: B4	35094,0	374,9	49361,3	372,1
Bufierfunkcija un masu plūsmas vājināšana: B5	105000,0	1121,8	255000,0	1919,5
Ūdens aprites cikla un ūdens plūsmas uzturēšana: B6	10634,1	113,6	8864,6	66,7
Aizsardzība pret nātrēm: B4	35094,0	374,9	69361,3	522,1

I - Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

Perspektīvākā attīstība Saulkrastu pilsētas daļā starp Inčupi un Pēterupi ir turpināt pilnveidot atpūtas, vides izglītības un ainavtelpas izmantošanas iespējas, izlīdzinot apmeklētību laikā un telpā un, pielietojot tādus arhitektoniski telpiskos un uzņēmējdarbību veicinošus risinājumus, kas ierobežo un mazina antropogēno slodzi uz kāpu un mežu teritorijām.

EPP ir instruments ilgtspējīgas attīstības īstenošanai – līdzsvars starp sociālekonomisko attīstību un attīstībai patērētajiem resursiem, nodrošinot šodienas vajadzību apmierināšanu un neradot draudus nākotnes vajadzību apmierināšanai.

II - Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

Vietējo pašvaldību līmenī tiek izstrādāti un īstenoti vairāki savstarpēji saskaņoti teritorijas attīstības plānošanas dokumenti:

- vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija;
- attīstības programma;
- teritorijas plānojums;
- tematiskie plānojumi;
- lokālplānojumi un detālplānojumi

Attīstības programma (AP)

- pašreizējās situācijas analīzē, iekļaujot datus par ekosistēmu sniegtajām iespējām, var plānot līdzsvarotu (sabiedrība, vide, ekonomika) attīstību sekmējošas rīcības;
- iespēja argumentēti definēt vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzienus, uzdevumus, pasākumus un aktivitātes stratēģisko mērķu sasniegšanai;
- finansējums prioritāri tiek paredzēts un piesaistīts AP definēto pasākumu un aktivitāšu īstenošanai.

III - Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

Ekosistēmu pakalpojumu šodienas un nākotnē paredzamā nodrošinājuma un monetārās vērtības izpēte iezīmē to attīstības prioritātes Saulkrastē.

Definētās ekosistēmu pakalpojumu prioritātes atbalsta novada attīstības stratēģisko virsmērķi

PIEKRASTES RESURSU ILGTSPĒJĪGA IZMANTOŠANA, LĪDZSVAROTI ATTĪSTOT VIESU UZŅEMŠANAS INDUSTRIJU UN OSTAS KOMPLEKSU. EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA BĀZĒTA UZ NOVADA CILVĒKRESURSIEM.

Apgādes pakalpojumi mežu teritorijā – papildus pievienotā vērtība, izmantojot kultūras pakalpojumus

Ekosistēmu kultūras pakalpojumi, respektējot vides kapacitāti – iespēja novada ekonomiskajai attīstībai

Ekosistēmu regulācijas pakalpojumi mežu, kāpu teritorijās – pamats sabiedrības drošībai un kultūras pakalpojumu izmantošanai

IV - Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

Vispārējā rekomendācija

Saskaņotība ar nacionāla un reģionāla līmeņa attīstību

Lēmumu pieņemšana balstīta aktuālos novadu raksturojošos datos, kas atbalsta visas plānošanas dimensijas

Novada attīstības stratēģija iezīmē novada specializāciju un balstās vispusīgā novada attīstības perspektīvu izvērtējumā

Specializētā rekomendācija

EP ir neatņemama novada zemes lietojuma veidu raksturojuma sastāvdaļa

EP šodienas un nākotnes nodrošinājums, to ekonomiskā vērtība sniedz atbalstu, lai definētu un pamatotu ilgtspējīgus novada attīstības mērķus un prioritātes

Telpiskās attīstības plānošana, izmantojot EPP, turpmāk attīstāma visos vietējās pašvaldības plānošanas dokumentos

V - Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

Vispārējā rekomendācija

Novada attīstību veicinošās darbības un pasākumi tiek plānoti, iesaistot sabiedrību un ņemot vērā vides sniegtās iespējas, priekšrocības un riskus

Specializētā rekomendācija

Uzņēmējdarbības specializācija jutīgos vides apstākļos tiek realizēta attīstot “Zaļās uzņēmējdarbības” kustību

Dabas dizaina parks “Baltā kāpa - Saulkrasti” ir specializētās vides izglītības sniegšanas vieta novada, reģiona mērogā

Arhitektoniski telpiskā attīstība notiek, pielietojot tādas ainaviskās, labiekārtojuma un funkcionālās pilnveides risinājumi, kas veicina ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu nodrošinājuma saglabāšanos vai kvalitātes uzlabošanos

I - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Rekomendāciju mērķis ir sniegt priekšlikumus dabas aizsardzības plānu izstrādei, kur aizsardzības mērķu noteikšanā un pasākumu plānošanā tiek ņemts vērā ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu šodienas un nākotnes nodrošinājums teritorijā

II - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāna uzdevums ir salāgot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas intereses, tā lai tiktu saglabātas teritorijas dabas vērtības

Dabas plāns paredz pasākumu kompleksu, tādējādi plānojot nepieciešamos cilvēku darbības ieguldījumus ekosistēmā.

III - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

DP noteikumi ietver obligātās prasības, kur ir pielietojama EPP:

- ✓ sniegt informāciju par teritorijā sastopamo biotopu un sugu sociālekonomisko vērtību, vērtību pretnostatījumiem;
- ✓ izvērtēt pašvaldību attīstības ieceres;
- ✓ izstrādāt priekšlikumus teritorijas saimnieciskās darbības regulējumam;
- ✓ plānot pasākumus, kas vērsi ne vien uz sugu un biotopu aizsardzību, bet arī apmierina sabiedrības vides izziņas un mijiedarbes ar dabu vajadzības.

EPP izmantošana DP izstrādē ir pieeja, kas piedāvā veidu kā īstenot prasības pēc īpaši aizsargājamās teritorijas izvērtējuma ne vien no dabas aizsardzības, bet arī sabiedrības interešu viedokļa.

IV - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Būtiskākie secinājumi pēc EP novērtēšanas DP Piejūra un Ķemeru NP piekrastē:

- ✓ priežu mežu teritorijas nodrošina plašāko un augstvērtīgāko ekosistēmu pakalpojumu klāstu;
- ✓ otra nozīmīgākā grupa ir kāpas, bet ir ieteicams veikt pasākumus, kas mazinātu ietekmi uz kāpu zonas stabilitāti un paaugstinātu tās spēju ilgtermiņā nodrošināt pamatkrasta aizsargfunkciju;
- ✓ nozīmīgāki ir ekosistēmu regulējošie un kultūras pakalpojumi;
- ✓ īpaši aizsargājamo biotopu īpatsvaru var izmantot kā rādītāju, kas palīdz identificēt ekosistēmu pakalpojumu koncentrēšanās vietas, un izvērtēt, piemēram, esoša vai plānota funkcionālā zonējuma atbilstību tā noteikšanas mērķiem;
- ✓ scenāriju modelēšanu var piemērot, analizējot pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu (pašvaldības attīstības ieceres teritorijas plānojumā) ietekmi un pamatojot priekšlikumus grozījumiem, ja tiek identificēta nevēlama ietekme;
- ✓ apsaimniekošanas pasākumu plānošanai un pamatošanai var sekmīgi piemērot ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājuma potenciāla izvērtējuma datus.

V - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Piekraustes zonas izmantošanas iespējas no ekosistēmu pakalpojumu ilglaicīgas nodrošināšanas perspektīvas DP “Piejūra” un Ķemeru NP saistāmas ar atpūtas, vides izglītības un ainavtelpas izmantošanu, izlīdzinot apmeklētību laikā un telpā un, pielietojot tādus arhitektoniski telpiskos risinājumus, kas ierobežo un mazina antropogēno slodzi uz kāpu un mežu teritorijām

V - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Rekomendācija

Ieguvums no EPP izmantošanas

ĪADT vērtību (biotopi/sugas) sociālekonomiskā vērtība atspoguļojama, izmantojot ekosistēmu pakalpojumu pieeju

EPP dod iespēju teritoriju raksturot no trim dimensijām – vide, ekonomika un sabiedrība, parādot teritorijas vides, ekonomiski un sociāli nozīmīgos EP, to izmantošanas iespējas, interešu saduri un iespējamus kompromisus. Sociālā un ekonomiskā vērtība netiek pretnostatīta dabas vērtībām - tās papildina viena otru.

Nosakot un pamatojot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas pasākumu īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, ņem vērā teritorijas ekosistēmu pakalpojumu prioritātes

EP nodrošinājuma izvērtējums sniedz informāciju par prioritāri saudzējamiem (“karstie punkti”) vai atjaunojamiem/stabilizējamiem (“aukstie punkti”) EP teritorijā. EP prioritāšu definēšana gan karsto, gan auksto punktu teritorijām palīdz mērķtiecīgi plānot pasākumus.

VI - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Rekomendācija

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas pasākumu pamatojums balstās arī ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājuma šodienas un nākotnes potenciāla izvērtējumā

Pamatojot priekšlikumus grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumā, tiek izvērtēta ietekme uz attiecīgajai teritorijai raksturīgajiem ekosistēmu pakalpojumiem

Ieguvums no EPP izmantošanas

Ar apsaimniekošanas pasākumiem var panākt EP nodrošinājuma izmaiņas – platības un kvalitātes izmaiņas. Aptverošāks EP nodrošinājuma izvērtējums, dod iespēju īpaši aizsargājamā teritorijā dzīvojošajiem vai tajā ieinteresētajiem saskatīt dabas nozīmi un saikni ar savu sociālo un ekonomisko labklājību.

Pašvaldības ieceres par teritorijas izmantošanu var ietekmēt EP nodrošinājuma izmaiņas – platības un kvalitātes izmaiņas. Argumentējot priekšlikumus no EP viedokļa, tiek parādīta attīstības ieceres ietekme uz sabiedrības labklājību.

VII - Rekomendācijas ĪADT dabas aizsardzības plāniem

Rekomendācija

Pamatojot priekšlikumus par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizsardzības un izmantošanas kārtību, izvērtē ekosistēmu pakalpojumu koncentrēšanās vietas

Ieguvums no EPP izmantošanas

EPP kalpo par palīdzinstruments argumentācijai par plānoto zonējumu. Vides, sociālās un ekonomiskās telpas definēšana. Vides telpā dabas aizsardzības intereses ir nosakāmas kā primāras, sociālajā telpā ir atbalstāma sabiedrības "vajadzība pēc dabas", bet ekonomiskā telpā ir atbalstāma tāda saimnieciskā darbība, kas nevar negatīvi ietekmēt noteiktās ekosistēmu pakalpojumu prioritātes teritorijā.

Paldies par uzmanību!

Projekta LIFE EcosystemServices vadītāja
e-pasts: inga.honavko@daba.gov.lv;
tālrunis: 28607129

Inga Hoņavko

LIFE13 ENV/LV/000839 projekts LIFE Ekosistēmu pakalpojumi/ LIFE EcosystemServices